

blot tage vor Part, men ogsaa noget af den Mlempe, som det har været, at vore Forgængere have indtaget de Begunstigedes, de Privilegeredes Stilling. Se, det kunde man gjøre, og saa bragte vi et Agitationsspørgsmaal ud af Berden (Afbrydelse), men det ærede Medlem (Det. Hansen) maa ikke tro, at han gjør Nogen her i Salen bange for at fortælle omkring i Landet, hvorledes det Spørgsmaal hænger sammen og at benytte det som Anledning til at oplyse Folk om, at vi bør gaa en bedre og fornuftigere Tid imøde, og at der endnu er meget Ondt at gjøre godt fra for-dums Tid. Om jeg har misforstaaet de ærede Herrer fra Viborg og Odense, det ved jeg ikke, men jeg kan ganske rigtig indrømme, at Sagen kan være sentimental og et Somme-spørgsmaal paa een Gang.

Høgsbro: Den ærede Minister oplyste i sit sidste Svar til mig, at det statistiske Bureau havde erklæret, at det Materiale, som nu forelaa, var saa ufuldkommen, at det ikke kunde bruges til det Niemed, hvori det var indsamlet. Denne Oplysning have vi faaet her i Thinget for 3 Aar siden i Samlingen 1872—73; da oplyste den daværende Indenrigsminister os om denne Bessaffenhed ved det indsamlede Materiale, men han erklærede tillige, at han forpligtede sig til at lade dette Materiale bearbejde efter at have indhentet nogle Oplysninger derom og derefter forelægge dem for Thinget (jeg kan henvise til Tienden Sp. 1647—48 og 1655); men dette Løfte er ingen-sinde blevet indfriet, og vi høre nu, at Materialet har den selv samme Bessaffenhed, som det havde dengang. Naar Ministeren ikke har andet Svar at give os, tror jeg, at den ærede sidste Taler var fuldkommen berettiget til at sige, at det vidner om, at Regjeringen ikke har Interesse for denne Sag og ikke vil fremme den. Det ærede Medlem for Odense (Det. Hansen) beklagede, at jeg ikke havde anført Grunde, der vare tilstrækkelige til at oplyse ham om, at denne Sag har en saadan Betydning som den, jeg vilde tillægge den, naar jeg kunde betragte den som en Fuldbendelse af de store Landboreformer fra forrige Aarhundrede og fra Midten af dette. Jeg maa tillade mig at tro, at Sigt egentlig ikke hørte hjemme under min Forespørgsel i et større Omfang, end jeg gav det, da ikke et Lovforslag om Sagen skulde behandles, men man blot skulde søge Kundskab om, hvorledes Regjeringen stillede sig til Sagen. Forøvrigt vil jeg sige, at jeg ogsaa anser det for aldeles unyttigt at komme nærmere ind derpaa; thi naar det ærede Medlem ikke har kunnet lade sig overbevise af de Mange, der tidligere have udtalt sig om denne Sag, er jeg overbevist om, at jeg heller ikke vil kunne gjøre det. Det ærede Medlem behøver blot eksempelvis at læse Landbokommissionens Betænkning fra 1849, hvor baade Indenrigsministeren og Kommissionen ere enige om, at det er en

Sag af stor Betydning for Almenvellet, at en saadan Afsløsning kommer i Stand. Derom vidne ogsaa de mange Forhandlinger om Sagen, som siden den Tid ere førte her i Rigsdagen, derom vidner det Forslag, der er blevet indbragt i to Samlinger efter hinanden, og som har fundet en temmelig stor Tilslutning her i Thinget, og derom vidne endelig de Erfaringer, man har fra mange andre Lande, hvor man med store Offre har søgt at faae dette Forhold hævet, netop fordi man indsa, at det var et Stykke Middeldalder, som var ført ind i Nutiden, og som stod i en sfferende Modsetning til den og kun kunde gjøre Ondt. Det ærede Medlem vilde derimod finde en Grund til den Stilling, som vi indtog til denne Sag, deri, at vi vilde gjøre den til et Agitationsmiddel. Det er af den Slags Betydninger, som mere karakterisere den, der fremkommer med dem, end dem, mod hvem de ere rettede, thi er der en Sag, om hvilken man kan sige, at vi ikke have villet gjøre den til et Agitationsmiddel, saa er det dog vel denne. Vi have i 25 Aar ladet den ene Samling gaa hen efter den anden, uden at der er gjort alvorlige Skridt for at tvinge den igennem; vi have i den sidste Tid, efterat den fra anden Side er bragt frem, udtrykkelig gjentagne Gange henstillet Sagen til Regjeringens Behandling, bedet den om nærmere at undersøge den, fort, overladt Regjeringen at tage Initiativet. Sjør man Sigt, naar man vil agitere med en Sag? Naar man inidleritid bestandig ser sin Tillid skuffet, naar man faar Løfte om, at Sagen skal blive undersøgt og overveiet, og dette Løfte end ikke efter 2 til 3 Aars Forløb bliver holdt, naar man ser, at man er lige nær, hver Gang Sagen tages frem igen, ja, saa kan det være, at den kan blive et Agitationsstof, men saa er det virkelig ikke os, der gjøre den dertil, det er Regjeringen. Det ærede Medlem for Viborg (Anker) talte om, at Sagen var, at man fra vor Side ikke vilde give fuldt Bederlag, Nei, det er slet ikke Sagen, thi ogsaa vi vil give det fulde Bederlag, men Sagen er den: hvorledes skal det fulde Bederlag findes? I saa Henseende har det ærede Medlem en helt anden Opsattelse af Tiendens Natur end vi. Hvad han kalder fuldt Bederlag, kjende vi fra tidligere Forhandlinger, og det anse vi for at være en ligefrem Forurettelse af Tiendeyderne til Fordel for Tiendetagerne; vi mene, at der skal handles billigt ligeoverfor saavel Tiendetager som Tiendeyder, og at en saadan Udvei kan findes i dette Forhold lige saa vel som i de mange andre allerede omordnede Landhoforhold, paa Grund af at Tiendeydelsen ved den uheldige Stilling, hvori Sagen i Tidernes Løb er kommen, ikke har den Verdi for Tageren, som svarer til Byrden for Yderen, og der altsaa gaar en Verdi tabt, som kan bruges til en billig Afsløsning, der i Virkeligheden kan være til Fordel for begge Parter.